

۲۳۴۲۱۹۱

۱۴۰۲/۹/۸

روان‌شناسی اجتماعی کاربردی

درک و مدیریت مسائل اجتماعی

(ویراست دوم)

تألیف :

لیندا استگ، کیر کیزر، آبراهام پی. بونک و تالیب روتنگاتر

ترجمه :

دکتر عزیزالله تاجیک اسمعیلی

دکتر پرستو حسن‌زاده

ارسان
نشر اسراران

عنوان و نام پدیدآور : روان‌شناسی اجتماعی کاربردی (درک و مدیریت مسائل اجتماعی) (ویراست دوم) / تألیف : لیندا استگ، کیز کیزر، آبراهام پی. بونک و تالیب رونتگاتر؛ ترجمه : دکتر عزیزالله تاجیک اسمعیلی، دکتر پرستو حسن‌زاده

مشخصات نشر : تهران: نشر ارسباران، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری : هجده - ۴۸۶ ص.: نمودار، جدول.

شابک : ۹-۸۶-۷۳۸۵-۶۰۰-۹۷۸

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی:

Applied Social Psychology: Understanding and Managing Social Problems. 2
nd ed, c 2017.

موضوع : روان‌شناسی اجتماعی

رده‌بندی کنگره : HM ۱۰۳۳

رده‌بندی دیویی : ۳۶۰/۰۱

شماره کتابشناسی ملی : ۹۰۲۴۱۸۸

بیا باید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

مخاطب عزیز، خواننده گرامی، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مترجم و ناشر است. تکثیر آن به هر شکل و میزانی، بدون اجازه از ناشر و مؤلف، و خرید و فروش آن کاری نادرست، غیرقانونی، و غیرشرعی است. پیامد این عمل ناصواب موجب بی‌اعتمادی در فضای نشر و فروش کتاب می‌شود و می‌تواند زمینه‌ساز محیطی ناسالم جهت بی‌ارزش کردن زحمات دست‌اندرکاران فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی در جامعه شود که در نهایت، به زیان خود شما و فرزندان‌تان خواهد شد.

سایت

www.ravabook.com

اربابان
نشر ارسباران

پست الکترونیکی

panahir91@yahoo.com

روان‌شناسی اجتماعی کاربردی (درک و مدیریت مسائل اجتماعی) (ویراست دوم)

تألیف : لیندا استگ، کیز کیزر، آبراهام پی. بونک و تالیب رونتگاتر

ترجمه : دکتر عزیزالله تاجیک اسمعیلی، دکتر پرستو حسن‌زاده

ناشر : ارسباران

نوبت چاپ : نهم (اول، ویراست دوم) آذر ۱۴۰۲

لیتوگرافی : اطلس چاپ : شاهین صحافی : چاوش

شمارگان : ۱۱۰۰ تعداد صفحات : ۵۰۴ صفحه

ISBN : 978-600-7385-86-9

شابک : ۹-۸۶-۷۳۸۵-۶۰۰-۹۷۸

مرکز پخش : تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان علیزاده و شیخلر، پلاک ۶۳

تلفن : ۹ - ۸۸۹۷۳۳۵۸ ۸۸۹۶۱۰۷۰ ۸۸۹۶۱۰۵۰ تلفکس : ۸۸۹۶۲۷۰۷

فهرست

مقدمه نویسندگان.....	سیزده
مقدمه مترجمان.....	پانزده

فصل اول : مقدمه‌ای بر روان‌شناسی اجتماعی کاربردی

مقدمه : مسائل اجتماعی، شناخت و رفتار انسان	۱
تعریف روان‌شناسی اجتماعی کاربردی.....	۴
شباهت میان روان‌شناسی اجتماعی بنیادی و کاربردی	۱۰
تدوین و آزمون نظریه‌ها.....	۱۰
روان‌شناسی اجتماعی بنیادی و کاربردی به مثابه علم.....	۱۲
اهداف علم.....	۱۴
علل رفتار و شناخت‌ها.....	۱۵
ویژگی‌های روان‌شناسی اجتماعی کاربردی	۲۰
نقش ارزش‌های شخصی	۲۰
استفاده از نظریه‌ها، فنون مداخله و روش‌های پژوهش متعدد.....	۲۲
پژوهش‌های میان‌رشته‌ای	۲۴
موقعیت‌های میدانی.....	۲۶
سودمندی اجتماعی.....	۲۶
نقش‌های روان‌شناسان اجتماعی کاربردی	۲۹
پژوهشگر.....	۳۰
مشاور.....	۳۱
توصیه‌گر خط‌مشی.....	۳۱
مروری اجمالی بر کتاب	۳۲
سخن پایانی.....	۳۳
واژه‌نامه	۳۴
سؤالات مروری.....	۳۵
منابع پیشنهادی برای مطالعه	۳۵

فصل دوم: کاربرد نظریه در روان‌شناسی اجتماعی کاربردی ————— ۳۷

۳۷	 مقدمه
۳۹	 نقش نظریه در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی
۴۳	 نظریه‌ها، اصول و سازه‌ها
۴۶	 نظریه‌های روان‌شناختی - اجتماعی
۴۶	 تفکر اجتماعی
۵۱	 نفوذ اجتماعی
۵۶	 روابط اجتماعی
۶۲	 موضوعات قابل توجه هنگام استفاده از نظریه در عمل
۶۶	 پژوهشگران بنیادی، کاربردی و الهام‌گرفته از عمل چگونه به تدوین نظریه می‌پردازند؟
۶۸	 سخن پایانی
۶۹	 واژه‌نامه
۷۲	 سؤالات مروری
۷۲	 منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل سوم: کاربرد روان‌شناسی اجتماعی در افزایش اثر مداخله مبتنی بر رفتار ————— ۷۳

۷۳	 مقدمه
۷۴	 رویکرد علوم رفتاری در مداخله
۷۵	 راهبردهای مداخله رفتاری
۷۶	 راهبردهای پیشایند
۸۶	 افزایش مداخلات از طریق نفوذ اجتماعی
۸۶	 اصل اول: همخوانی
۹۱	 اصل دوم: تأیید اجتماعی
۹۷	 اصل سوم: قدرت
۹۷	 اصل چهارم: علاقه
۹۹	 اصل پنجم: تقابل (تلافی)
۱۰۰	 اصل ششم: کمیابی
۱۰۳	 سخن پایانی
۱۰۴	 واژه‌نامه
۱۰۶	 سؤالات مروری
۱۰۷	 منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل چهارم: رویکرد التقاطی در طرح‌های پژوهشی کاربردی: مطالعه موردی اثرات

بازی‌های ویدئویی خشونت‌آمیز و پرخاشگری ————— ۱۰۹

۱۰۹	 طرح‌های پژوهشی در روان‌شناسی اجتماعی کاربردی
۱۱۰	 انتخاب یک طرح پژوهشی

۱۱۲	آزمایش‌های واقعی: به حداکثر رساندن دقت
۱۱۳	تعریف ویژگی‌های آزمایش‌های واقعی
۱۱۵	مزایای آزمایش‌های واقعی
۱۱۸	معایب آزمایش‌های واقعی
۱۱۹	به حداقل رساندن معایب آزمایش‌های واقعی
۱۲۲	پژوهش همبستگی: تعمیم‌پذیری به موقعیت‌ها
۱۲۳	تعریف ویژگی‌های پژوهش همبستگی
۱۲۴	مزایای پژوهش همبستگی
۱۲۵	معایب پژوهش همبستگی
۱۲۶	به حداقل رساندن معایب مطالعات همبستگی
۱۳۰	شبه‌آزمایش‌ها: موازنه میان دقت و تعمیم‌پذیری به موقعیت‌ها
۱۳۰	تعریف ویژگی‌های طرح شبه‌آزمایشی
۱۳۴	مزایای پژوهش شبه‌آزمایشی
۱۳۴	معایب پژوهش شبه‌آزمایشی
۱۳۵	پژوهش زمینه‌یابی: تعمیم‌پذیری به افراد
۱۳۶	تعریف ویژگی‌های پژوهش زمینه‌یابی
۱۳۸	مزایای پژوهش زمینه‌یابی
۱۳۹	معایب پژوهش زمینه‌یابی
۱۳۹	به حداقل رساندن معایب پژوهش زمینه‌یابی
۱۴۰	قواعد تصمیم‌گیری درباره‌ی طرح‌های پژوهشی
۱۴۱	قاعده‌ی اول: به دنبال پژوهش برنامه‌ریزی شده باشید
۱۴۱	قاعده‌ی دوم: کاری را انجام دهید که قبلاً انجام نشده است
۱۴۱	قاعده‌ی سوم: بهترین تیم پژوهشی را تشکیل دهید
۱۴۱	سخن پایانی
۱۴۲	واژه‌نامه
۱۴۴	سؤالات مروری
۱۴۴	منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل پنجم: روان‌شناسی اجتماعی رفتار مصرف‌کننده ۱۴۵

۱۴۵	مقدمه
۱۴۶	کارکرد کالاها
۱۴۹	خرید سنجیده (حساب‌شده) در مقابل خرید تکانشی (هیجانی)
۱۴۹	نظریه‌های رفتار سنجیده
۱۵۲	خرید تکانشی (هیجانی)
۱۵۲	تعارض‌های هدف، تنگناهای خویشتن‌داری و اعمال تکانشی

تأثیر تبلیغات بر نگرش‌ها و رفتار مصرف‌کننده	۱۵۶
مسیر شناختی: تبلیغات به مثابه ارتباطات متقاعدکننده	۱۵۷
مسیر عاطفی: شرطی‌سازی ارزشیابانه	۱۶۰
مسیر زیر آستانه‌ای	۱۶۳
روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه	۱۶۵
سخن پایانی	۱۶۶
واژه‌نامه	۱۶۷
سؤالات مروری	۱۶۸
منابع پیشنهادی برای مطالعه	۱۶۸

فصل ششم: روان‌شناسی اجتماعی و کمک به توسعه ۱۶۹

مقدمه	۱۶۹
ارزیابی مداخلات کمک به توسعه	۱۷۰
آزمون اثربخشی مداخلات کمک به توسعه	۱۷۴
کمک به توسعه و روان‌شناسی اجتماعی	۱۷۷
تغییرات فرهنگی غیرمنتظره در خلال استفاده از لپ‌تاپ	۱۸۲
روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه	۱۸۹
سخن پایانی	۱۹۱
واژه‌نامه	۱۹۱
سؤالات مروری	۱۹۳
منابع پیشنهادی برای مطالعه	۱۹۳

فصل هفتم: روان‌شناسی اجتماعی و رفتار اقتصادی: گمانه‌زنی‌ها و سوگیری‌ها در ۱۹۵

تصمیم‌گیری و قضاوت	۱۹۵
مقدمه	۱۹۵
نظریه اقتصادی بیشینه‌سازی سودمندی	۱۹۵
ناهنجاری‌ها (امور نامتعارف)	۱۹۶
عوامل روان‌شناختی - اجتماعی	۱۹۸
مرجع فردی، اجتماعی و موقعیتی	۱۹۸
مرجع فردی	۱۹۸
مرجع اجتماعی (مقایسه اجتماعی)	۲۰۰
مرجع موقعیتی	۲۰۲
زیان‌گریزی	۲۰۳

۲۰۳	مقدمه
۲۰۵	چارچوب بندی
۲۰۶	چارچوب بندی لذتجویانه
۲۱۰	اثر بخشش
۲۱۲	سوگیری وضع موجود
۲۱۴	اثر هزینه های هدر رفته
۲۱۴	رجحان زمانی
۲۱۸	به سوی منطق جدید رفتار اقتصادی مصرف کنندگان، سرمایه گذاران و کارآفرینان
۲۱۹	روان شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۲۲۰	سخن پایانی
۲۲۰	واژه نامه
۲۲۳	سؤالات مروری
۲۲۴	منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل هشتم: کاربرد روان شناسی اجتماعی در کلاس درس ۲۲۵

۲۲۵	مقدمه
۲۲۷	مقایسه اجتماعی
۲۳۰	مقایسه اجتماعی صعودی در کلاس درس
۲۳۲	نظریه های هوش دانش آموزان و خود پنداره تحصیلی
۲۳۴	خود پنداره تحصیلی شکست و عملکرد
۲۳۹	خود پنداره تحصیلی موفقیت و اثر ماهی بزرگ در حوض کوچک
۲۴۱	تهدید تصور قالبی: نقش تصورات قالبی منفی
۲۴۴	فضای کلاس درس
۲۴۵	روان شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۲۴۶	توضیحات اضافی
۲۴۷	سخن پایانی
۲۴۸	واژه نامه
۲۵۰	سؤالات مروری
۲۵۰	منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل نهم: روان شناسی اجتماعی و مشکلات محیطی ۲۵۱

۲۵۱	مقدمه
۲۵۲	اثرات محیط بر بهزیستی و رفتار

۲۵۶	مشکلات محیطی و رفتار انسان.....
۲۵۷	درک رفتاری که بر کیفیت محیط تأثیر می‌گذارد.....
۲۵۹	ارزش‌ها و دغدغه محیطی.....
۲۶۱	مدل فعال‌سازی هنجار و نظریه ارزش - باور - هنجار درباره محیط‌گرایی.....
۲۶۲	اخلاق و هزینه‌های شخصی.....
۲۶۴	عادت‌ها.....
۲۶۷	ترویج رفتار حامی محیط.....
۲۶۷	تغییر ادراکات، شناخت‌ها، انگیزش‌ها و هنجارها.....
۲۷۱	تغییر دادن مشوق‌ها.....
۲۷۳	روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه.....
۲۷۴	سخن پایانی.....
۲۷۵	واژه‌نامه.....
۲۷۶	سؤالات مروری.....
۲۷۶	منابع پیشنهادی برای مطالعه.....

فصل دهم: روان‌شناسی اجتماعی سلامت و بیماری ۲۷۷

۲۷۷	مقدمه.....
۲۷۷	بار اجتماعی رفتارهای ناسالم.....
۲۸۰	بار اجتماعی بیماری‌های مزمن.....
۲۸۰	سهم روان‌شناسی اجتماعی در پیشگیری و حل مشکلات سلامت.....
۲۸۱	درک رفتارهای سلامت و بیماری.....
۲۸۱	انگیزش و انتظارات خودکارآمدی.....
۲۸۲	انگیزش.....
۲۸۳	انتظارات خودکارآمدی.....
۲۸۵	آغاز کردن و انجام دادن رفتار.....
۲۸۷	رفتار بیماری.....
۲۸۹	مدل‌های مرحله‌ای.....
۲۹۱	روش‌های پژوهش برای ارزیابی تغییرات در طول زمان.....
۲۹۱	ترویج رفتار سالم.....
۲۹۴	متناسب‌سازی پیام‌ها.....
۲۹۵	چارچوب‌بندی پیام‌ها.....
۲۹۸	تغییر دادن محیط.....
۲۹۹	روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه.....
۳۰۰	سخن پایانی.....

۳۰۰	واژه‌نامه
۳۰۲	سؤالات مروری
۳۰۲	منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل یازدهم: روان‌شناسی اجتماعی و مهاجرت: روابط میان مهاجران و جوامع

۳۰۳	میزبان
-----	--------

۳۰۳	مقدمه
۳۰۴	مهاجرت و تنوع فرهنگی در قرن بیست و یکم
۳۰۶	نظریه فرهنگ‌پذیری و پژوهش درباره آن
۳۰۶	مدل‌های تک‌بعدی فرهنگ‌پذیری
۳۰۸	مدل‌های چندبُعدی فرهنگ‌پذیری
۳۱۳	نظریه‌ها و پژوهش روان‌شناختی - اجتماعی
۳۱۷	پژوهش فرهنگ‌پذیری و نظریه‌های روان‌شناختی - اجتماعی
۳۲۰	مداخلات
۳۲۲	روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه تأثیر جهانی‌سازی بر روابط میزبان - مهاجر
۳۲۵	سخن پایانی
۳۲۶	واژه‌نامه
۳۲۷	سؤالات مروری
۳۲۷	منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل دوازدهم: روان‌شناسی اجتماعی و سلامت روانی

۳۲۹	مقدمه
۳۳۰	انکاره بدنی آشفته
۳۳۲	پیامدهای آشفتگی در انکاره بدنی
۳۳۴	تبیین‌های نظری انکاره بدنی آشفته
۳۳۸	افسردگی
۳۳۹	تبیین‌های نظری افسردگی
۳۴۲	پیشگیری از افسردگی
۳۴۴	مشکلات ارتباطی
۳۴۴	تبیین‌های نظری مشکلات ارتباطی
۳۴۹	پیشگیری از مشکلات ارتباطی
۳۵۱	روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۳۵۱	سخن پایانی

۳۵۲		واژه‌نامه
۳۵۴		سؤالات مروری
۳۵۴		منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل سیزدهم: تبیین جرم در طول زندگی

۳۵۵		مقدمه
۳۵۷		تبیین منحنی سن - جرم
۳۵۷		تفاوت‌های فردی ثابت و جرم: گرایش مجرمانه
۳۵۸		پویش‌های رشد جرم: طبقه‌بندی دوگانه
۳۵۹		جرم دائمی در طول زندگی
۳۶۱		جرم محدود به نوجوانی
۳۶۲		شروع جرم محدود به نوجوانی
۳۶۶		ترک مقاومت در برابر جرم محدود به نوجوانی
۳۶۸		زیان انباشته و تداوم جرم
۳۷۰		اشارات ضمنی سیاست‌گذاری
۳۷۴		انتقادات به طبقه‌بندی دوگانه
۳۷۶		روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۳۷۷		سخن پایانی
۳۷۷		واژه‌نامه
۳۷۹		سؤالات مروری
۳۷۹		منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل چهاردهم: روان‌شناسی اجتماعی سازمان‌ها

۳۸۱		مقدمه
۳۸۲		روانشناسی اجتماعی سازمان‌ها
۳۸۴		دیدگاه هویت اجتماعی در سازمان‌ها
۳۸۷		انگیزش و تعهد شغلی
۳۹۱		نوآوری و تغییر در سازمان‌ها
۳۹۴		تنوع در کار
۳۹۹		موضوعات سازمانی کلاسیک و روان‌شناسی اجتماعی سازمان‌ها
۴۰۰		کاربرد روان‌شناسی اجتماعی در سازمان‌ها
۴۰۲		روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۴۰۳		سخن پایانی

۴۰۴		واژه‌نامه
۴۰۵		سؤالات مروری
۴۰۵		منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل پانزدهم: روان‌شناسی اجتماعی و رفتار سیاسی ۴۰۷

۴۰۷		مقدمه
۴۱۰		رهبری سیاسی
۴۱۰		پنج عامل بزرگ شخصیت
۴۱۱		نیمرخ رهبران سیاسی
۴۱۳		تصمیم‌گیری در شرایط بحرانی
۴۱۵		گروه‌اندیشی
۴۱۷		رفتار رأی‌گیری
۴۱۸		رأی دادن یا رأی ندادن؟
۴۱۹		نظریه عمل منطقی
۴۲۲		مدل رأی‌گیری میشیگان
۴۲۴		استدلال انگیزشی در سیاست
۴۲۷		ایدئولوژی
۴۲۷		آیا ایدئولوژی (هنوز) وجود دارد؟
۴۲۹		ایدئولوژی و ارزش‌ها
۴۳۰		پیش‌داوری
۴۳۱		روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۴۳۳		سخن پایانی
۴۳۳		واژه‌نامه
۴۳۵		سؤالات مروری
۴۳۶		منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل شانزدهم: روان‌شناسی اجتماعی ورزش و تمرین ۴۳۷

۴۳۷		مقدمه
۴۳۹		تبیین و ترویج رفتار تمرین
۴۴۱		خود در تمرین
۴۴۲		تبیین و تقویت عملکرد ورزشی
۴۴۲		بویس‌های تیم‌ها در ورزش: انسجام و عملکرد
۴۴۷		چگونه تیم‌های موفق بسازیم

۴۴۸	بهترین ورزشکاران بهترین تیم را نمی‌سازند
۴۵۲	تسهیل (آسان‌سازی) اجتماعی
۴۵۴	انسداد تحت فشار
۴۵۵	تأثیرات محیطی بر عملکرد ورزشی: مکان بازی / امتیاز میزبانی
۴۵۷	روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۴۵۸	سخن پایانی
۴۵۸	واژه‌نامه
۴۶۰	سؤالات مروری
۴۶۰	منابع پیشنهادی برای مطالعه

فصل هفدهم: روان‌شناسی اجتماعی و رفتار رانندگی ۴۶۱

۴۶۱	مقدمه
۴۶۳	نظریه‌ها و مدل‌های تبیین‌کننده رفتار رانندگی
۴۶۳	عامل «چیستی»: عوامل تک‌گوشی و رفتاری
۴۶۴	عامل «کیستی»: تأثیر تفاوت‌های شخصیتی و فردی بر رفتار رانندگی
۴۶۷	عوامل «چرایی و چگونه‌گی»: درک و آینده‌های زمینه‌ساز تنظیم رفتار راننده
۴۶۸	نظریه تعادل حیاتی خطر
۴۷۰	مدل تعامل قابلیت - تکلیف
۴۷۳	روش‌ها در روان‌شناسی ترافیک
۴۷۴	شبیه‌سازهای رانندگی
۴۷۵	مشاهدات مستقیم و طبیعی
۴۷۶	بررسی پایگاه‌های اطلاعاتی: مطالعات آرشویی
۴۷۷	مداخلات با هدف ترویج رفتار رانندگی ایمن
۴۷۷	اعمال قانون
۴۷۹	آموزش راننده
۴۸۰	پیام‌های متقاعدکننده
۴۸۱	روانشناسی اجتماعی کاربردی در زمینه
۴۸۳	سخن پایانی
۴۸۴	واژه‌نامه
۴۸۵	سؤالات مروری
۴۸۶	منابع پیشنهادی برای مطالعه

مقدمه نویسندگان

روانشناسی اجتماعی کاربردی تلفیق علم روانشناسی اجتماعی با کاربرد عملی حل مسائل اجتماعی موجود در دنیای واقعی است. این کتاب درسی جذاب شرح مفصل نحوه کمک روانشناسان اجتماعی به درک و مدیریت مسائل اجتماعی گوناگون است. حضور گروهی از افراد معروف و معتبر از سراسر اروپا و ایالات متحده در نگارش این کتاب نشان می‌دهد که نظریه‌ها، روش‌های پژوهش و فنون مداخله روان‌شناختی - اجتماعی چگونه می‌توانند در حل مسائل اجتماعی مرتبط با حوزه‌های رفتار مصرف‌کننده، کمک به توسعه، رفتار اقتصادی، آموزش، رفتار محیطی، سلامت جسمی و روانی، مباحث همبستگی و مهاجرت، تبیین جرم، مباحث سازمانی، رفتار سیاسی، ورزش و تمرین و در نهایت، رفتارهای رانندگی به‌طور موفقیت‌آمیزی به کار گرفته شوند. هر حوزه مطالعاتی به بازبینی مسائل مهم، نقش رفتار انسان در این مسائل، عوامل تأثیرگذار بر رفتار مربوطه و راه‌های مؤثر برای تغییر این رفتار می‌پردازد. مطالعه این کتاب به کلیه اساتید و دانشجویان علاقه‌مند به روانشناسی اجتماعی کاربردی و دست‌اندرکاران این حوزه توصیه می‌شود.

مقدمه مترجمان

روان‌شناسی اجتماعی در بین رشته‌های علوم انسانی دارای چند ویژگی است. اول اینکه یک موضوع میان‌رشته‌ای محسوب می‌شود و همان‌طور که از عنوانش برمی‌آید شاخه‌ای واسط میان دو حوزه روان‌شناسی و جامعه‌شناسی است. پیدایش موضوعات متعدد میان‌رشته‌ای به‌ویژه در عرصه علوم انسانی، حکایت از آن دارد که پیچیدگی موضوعات در این علوم زیاد است و جای آن دارد که پژوهشگران و اندیشمندان دقت و تأمل بیشتری در نظریه‌پردازی و تبیین‌های خود داشته باشند. دوم آنکه در بررسی تاریخ پیدایش و تحول این شاخه علمی شاهد آن هستیم که عمری طولانی و نزدیک به عمر چشمه‌سارهای اولیه خود دارد. وقتی اگوست کنت در سال ۱۸۵۸ میلادی در طبقه‌بندی خود از علوم، جامعه‌شناسی را از نظر پیچیدگی فزاینده و کلیت کاهنده بعد از زیست‌شناسی قرار داد، به نوعی وجود علمی با عنوان «روان‌شناسی» را منکر شد و تصور نمی‌کرد به فاصله تقریبی دو دهه بعد، یعنی ۱۸۷۹، دانشمندان روان‌شناسی با کلید زدن پژوهش‌های آزمایشگاهی، آغاز و رشد سریع این حوزه از علوم انسانی را اعلام کنند. نکته جالب‌تر در این روند، تولد شاخه‌ای میان‌رشته‌ای بین این دو رقیب علوم انسانی در فاصله‌ای کمتر از یک دهه بعد بود. وقتی نورمن تریپلت در سال ۱۸۹۸ با آزمایش‌های روان‌شناسی اجتماعی و بررسی اثرات «حضور دیگری» در رفتارهای افراد تولد روان‌شناسی اجتماعی را اعلام کرد، فقط یک دهه طول کشید تا یک جامعه‌شناس (ادوارد راس) و یک روان‌شناس (ویلیام مک‌دوگال) هم‌زمان در سال ۱۹۰۸ اقدام به انتشار دو کتاب با عنوان «مقدمه‌ای بر روان‌شناسی اجتماعی» کنند.

پس از آن، در طول دوران تحول روان‌شناسی اجتماعی شاهد رشد پی‌درپی، و تا حدودی نامتوازن در زمان، به صورت دو رویکرد روان‌شناسی اجتماعی بوده‌ایم که یکی رویکرد جامعه‌شناختی است که بر زمینه‌ها و عوامل اجتماعی و فرهنگی رفتار افراد تأکید می‌کند و

دیگری رویکرد روان‌شناختی است که به بررسی رفتار و حالات روانی در محیط‌های اجتماعی در مقایسه با سایر موقعیت‌ها می‌پردازد. آنچه به موازات این روند تاریخی کمتر مورد توجه قرار گرفته، کاربرد یافته‌های روان‌شناسی اجتماعی در پرداختن به مسائل اجتماعی و مداخله در آنها به شیوه‌ای علمی بوده است. کمتر کسی به این نکته توجه دارد که اولین مؤسسه نظرسنجی در آمریکا که در سال ۱۹۰۸ توسط گوردون آلپورت تأسیس شد، شاید نتیجه تعامل و تقابل مطالعات و بحث و جدل‌های علمی روان‌شناسان و جامعه‌شناسان بوده است و حتی بررسی‌های کورت لوین که مطالعات پویایی گروه را بنیان نهاد، رویکردی کاربردی در نگاه به موضوعات روان‌شناسی اجتماعی داشته است.

در کشور ما نیز طرح مباحث علوم انسانی از منظر مطالعات تجربی، به‌ویژه در روان‌شناسی اجتماعی، تاریخچه چندان کوتاهی ندارد. تألیف یا ترجمه اولین کتاب‌های روان‌شناسی اجتماعی به دهه ۱۳۴۰ و قبل از آن بازمی‌گردد، اما توجه به کاربرد یافته‌های این رشته در تحلیل مسائل اجتماعی و حل آنها کمتر مورد عنایت قرار گرفته است. کتاب روان‌شناسی اجتماعی کاربردی نوشته استوارت ازکمپ که توسط زنده‌یاد فرهاد ماهر در سال ۱۳۶۹ ترجمه و منتشر شد، شاید اولین اثر جدی در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی باشد که در ۱۵ فصل و یک ضمیمه، فهرستی از کاربردهای این رشته در عرصه مسائل مختلف اجتماعی را مورد بحث قرار داده است. پس از این کتاب، جدیدترین و ارزشمندترین کتاب در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی مربوط به آبراهام بونک و مارک ون‌وگت است که جناب آقای دکتر مجید صفاری‌نیا و سرکار خانم دکتر پرستو حسن‌زاده در سال ۱۳۸۸ ترجمه آن را به جامعه روان‌شناسی اجتماعی ایران تقدیم کرده‌اند.

مترجمان کتاب حاضر قبل از اقدام به ترجمه آن به این پرسش می‌اندیشیدند که آیا ترجمه متنی دیگر در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی ضرورت دارد یا خیر؟ آنچه پاسخ مثبت به پرسش مذکور را باعث شد، ساختار و محتوای متفاوت کتاب قبلی با متن حاضر است. واقعیت این است که کتاب بونک و ون‌وگت بر ارائه یک مدل مفهومی و کاربردی تأکید دارد که بر اساس آن درصدد ارائه یک مدل عملی برای تحلیل و حل مسائل اجتماعی است. درحالی‌که کتاب حاضر نکات و مسائل کاربردی را در عرصه‌های مختلف اجتماعی مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد و می‌کوشد توانایی‌ها و ظرفیت‌های روان‌شناسی اجتماعی را برای یافتن شیوه‌های علمی شناخت و حل این مسائل نشان دهد.

ویراست نخست کتاب روان‌شناسی اجتماعی کاربردی در سال ۲۰۰۸ در سیزده فصل نگاشته شده بود که توسط مترجمان در اختیار خوانندگان فارسی‌زبان قرار گرفت. ویراست جدید کتاب که در سال ۲۰۱۷ منتشر شده، در هفده فصل تدوین شده است. هدف چهار فصل اول آن، تبیین زمینه‌های مفهومی، نظری و روش‌شناختی در عرصه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی و در واقع زمینه شناخت بهتر موضوعاتی است که در ادامه کتاب آورده شده است. نویسندگان کتاب در اولین فصل با عنوان مقدمه‌ای بر روان‌شناسی اجتماعی کاربردی با اشاره به حوزه‌های نظری و عملی در مسائلی که روان‌شناسی اجتماعی به آنها می‌پردازد، متذکر این نکته می‌شوند که مسائل روزمره‌ای که در زندگی با آنها سروکار داریم می‌توانند از منظر روان‌شناسی اجتماعی به‌خوبی تبیین و ریشه‌یابی شوند و می‌توان راه‌هایی را برای بهسازی رفتارهای اجتماعی بر اساس یافته‌های این شاخه علوم انسانی پیدا کرد.

همچنین، نویسندگان کوشیده‌اند نشان دهند که روان‌شناسی اجتماعی چگونه می‌تواند به درک و مدیریت مسائل اجتماعی گوناگون در عمل کمک کند. نکته مهم در این تلاش آن است که بدانیم روان‌شناسان اجتماعی برای حل مسائل اجتماعی نیازمند و متمایل به استفاده از رویکرد استقرایی هستند، به این معنی که ابتدا با مسائل اجتماعی مواجه می‌شوند و سپس تلاش می‌کنند با استفاده از قواعد و یافته‌های روان‌شناسی اجتماعی، این مسائل را به صورت نظام‌مند بررسی کرده و برای آنها راه‌حل ارائه دهند. با توجه به این رویکرد، در ادامه کتاب مهم‌ترین مسائل اجتماعی موجود در جوامع امروزی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. اهم این مسائل را می‌توان در رفتار مصرف‌کننده، کمک به توسعه در کشورهای کم‌درآمد، رفتارهای اقتصادی مردم، آموزش و یادگیری، محیط زیست و اثرات آن بر زندگی افراد، سلامت و بیماری، ترکیب جمعیت و مهاجرت، تبیین جرم، محیط‌های سازمانی به‌عنوان بخشی از زندگی بلاواسطه بسیاری از افراد، رفتارهای سیاسی، ورزش و تمرین و در نهایت رفتارهای رانندگی خلاصه کرد که از منظر روان‌شناسی اجتماعی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

مترجمان با توجه به اینکه کتاب حاضر یک متن علمی و دانشگاهی و مورد استفاده دانشجویان اعم از دانشجویان کارشناسی و تحصیلات تکمیلی است، ضمن ارائه حداکثری معادل‌های لاتین و واژه‌ها و مفاهیم داخل متن، واژه‌نامه‌ای را در پایان هر فصل نیز ارائه کرده‌اند تا امکان واکاوی دقیق و علمی واژه‌ها و موضوعات را برای خوانندگان جستجوگر و کنجکاو فراهم آورند.

با این همه، نیازمند تألیف کتاب‌هایی در عرصه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی هستیم که از جهات نظری با ویژگی‌های نظام اجتماعی و فرهنگی جامعه ما تناسب بیشتری داشته باشند و از جهت علمی به بررسی و واکاوی مسائل مبتلا به اجتماعی بپردازند. این اقدام گام‌های بعدی موردنیاز در حوزه روان‌شناسی اجتماعی کاربردی است که امیدواریم توفیق آن برای مترجمان اثر حاضر و یا اندیشمندان و علاقه‌مندان به روان‌شناسی اجتماعی در کشور فراهم شود. جامعه ما نیازمند این تلاش‌هاست.

در پایان از کلیه همکاران ارجمند و دانشجویان محترم درخواست می‌کنیم جهت ارتقای کیفیت کتاب، مترجمان را از پیشنهادهای ارزشمند خودشان محروم نکنند. همچنین، شایسته است از همکاری آقایان سیدسعید میرجلالی و غلامرضا پناهی، مدیریت محترم نشر ویرایش و ارسباران و کارکنان خدوم آن که چاپ کتاب حاضر را بر عهده داشتند، تقدیر و تشکر نماییم.

دکتر عزیزالله تاجیک اسمعیلی - عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی

tajikesmaeili@khu.ac.ir

دکتر پرستو حسن‌زاده - دکتری روان‌شناسی دانشگاه پیام‌نور تهران

parastoo hassanzadeh@yahoo.com

زمستان ۱۴۰۱